

Bolygók

Merkúr (augusztus)

Észlelő	Észlelés	Műszer
Gyenizse Péter (Komló)	3 F	8 L
Keszthelyi Sándor (Pécs)	1	10,5 MC
Kocsis Antal (Balatonkenese)	2 I	15,5 T
Nagy Mélykúti Ákos (Pécs)	4 F	20 C
Presits Péter (Budapest)	4	15,5 T
Vincze Iván (Pécs)	3 F	17 T

Rövidítések: I= intenzitásbecslés, F= szűrő használata, I= refraktor, T= reflektor, C= Cassegrain-távcső, MC= Makszutov-Cassegrain-távcső.

A hajnali láthatóság ellenére sokan próbálkoztak a Merkúr észlelésével. A 8" és 6" között csökkenő korongméret miatt a hangsúlyt a fázisbecslésre kellett helyezni. Kocsis és Presits első észlelésük alkalmával, augusztus 18-án (ekkor a Merkúr 8" átmérőjű volt) viszonylag jó légköri nyugodtság mellett inhomogenitásokat figyeltek meg a bolygó felszínén: a perem valamilyen fényesebb volt a terminátor-közeli részletekhez képest. Augusztus 22-én Nagy Mélykúti Ákos és Gyenizse Péter egybehangzóan a Vénuszéhoz hasonló terminátor-anomáliát véltek látni. Ez annál is inkább érdekes, mivel a Vénuszon a jelenséget köztudottan az igen vastag légkör okozza, a Merkúr esetében nem beszélhetünk a Vénuszéhoz hasonló atmoszféráról. Valószínűnek tűnik, hogy a jelenséget a földi légkör hullámzása, nyugtalansága okozta, meglepetést okozva észlelőinket. Erre mutat egyébként a megfigyelők megjegyzése is. E két esettől eltekintve az észlelők többsége vibráló, elszíneződött peremmel rendelkező, egyre dagadó korongnál nem látott többet.

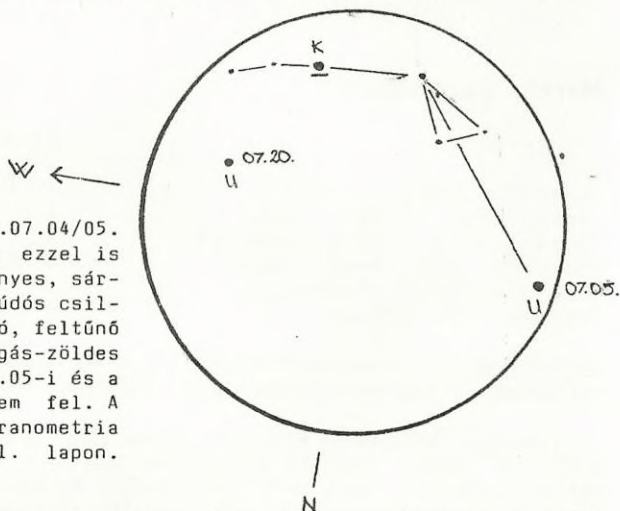
A fázisbecslések — a fentebb is taglalt légköri okok miatt — meglehetősen bizonytalanok. A megfigyelők többsége alulbecsülték a fázisértékeket. A dichotómia Gyenizse, Nagy Mélykúti és Vincze észlelései alapján nagyjából 25/26-án következett be.

Külső bolygók (július-szeptember)

Észlelő	Uránusz	Neptunusz	Plútó	Műszer
Gyenizse Péter (Komló)	1	2	-	8 L
Keszthelyi Sándor (Pécs)	1	1	-	10,5 MC
Kocsis Antal (Balatonkenese)	3	1	2	31,7 T
Presits Péter (Budapest)	3	3	-	20x60 M
Vincze Iván (Pécs)	1	-	1	50 T

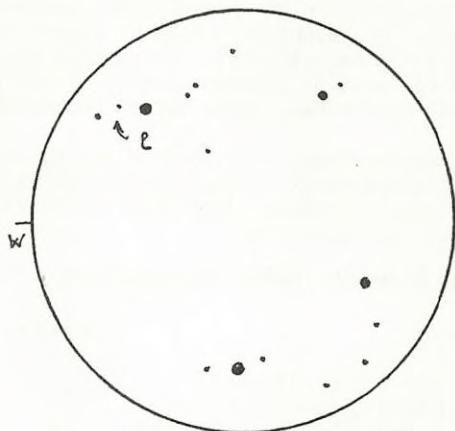
Sajnos a külső bolygók észlelése a hazai műszerezettség tekintve (bár itt javuló tendencia figyelhető meg) nem a leghálásabb témák egyike, a Plútónál nagy műszert használva is csak a megpillantás lehet a cél.

Az Uránusz és a Neptunusz megtalálása nem okozhat különösebb nehézséget egy kicsit is gyakorlott észlelő számára az Évkönyvben közölt térkép alapján. Az Uránusz jobb átlátszóságú égen — a jelenleginél nagyobb deklináció esetén — szabad szemmel is megpillantható, a Neptunuszhoz sem kell különösebben nagy műszer, egy kisebb binokulár (pl. 7x25-ös) is mutatni fogja.

Uránusz-észlelés (1992.07.04/05. 00:35 UT): 7x50 B: már ezzel is látható, mint feltűnő, fényes, sárgászöld, kb. 5,7 magnitúdós csillag. 8 L, 50x: Jól látható, feltűnő a LM-ben. Fényes sárgászöldes csillag. A rajzon a 07.05-i és a 07.20-i helyzetet tüntettem fel. A k jelű csillagot az Uranometria kettősként jelöli a 341. lapon. (Kocsis Antal)

A korongméret a július-szeptemberi időszakban az Uránusz esetében 3',7-3',8, a Neptunusznál végig 2',3 volt. Ez alapján azt gondolhatnánk, hogy egy 5-6 cm-es távcső elég a korongok megpillantásához. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy ennél 1,5-2-szer nagyobb műszert kell használni.

Plútó. 1992.08.02. 20:50 UT,
317/1920 Newton-reflektor.
(Vincze Iván)
LM= kb. 60', N= 60x

Gyenzise Péter július 2-án 8 cm-es távcsövével 105-168x-os nagyítás mellett már kis korongnak látta az Uránuszt, színe kék és fehér között változott a korong közepétől kifelé, tehát érzékelhető volt a peremsötétedés is. Észlelőnk a korong lapultságát is megfigyelte; a tényleges helyzetnek megfelelően a bolygó É-D-i irányban kissé megnyúlt volt. Ez volt a legkisebb

műszer ebben az időszakban, amivel korongnak látták a bolygót. Kocsis Antal 15,5 cm-es reflektorával, Keszthelyi Sándor egy 19 cm-es tükrössel szintén észlelte a peremsötétedést.

Kocsis 8 cm-es refraktorával sárgás, zöldes "csillagnak", a 15,5 cm-es reflektorral pedig kékeszöldnek, zöldessárgának látta. Keszthelyi kéknek, zöldeskéknek, Vincze 50 cm-es Dobsonnal határozottan világoskéknek látta. Tehát az Uránusz nagyobb műszerrel nézve egyre inkább kék színűvé "válik".

Tekintettel arra, hogy az Uránusz fényessége mindössze 0,1 magnitúdót változott az időszakban, egy fényességbecslés bizonytalansága pedig legalább ekkora, de inkább ennél is nagyobb, a vizuális becslésekből nem vonhatunk le következtetéseket. Érdemes lenne fotoelektromos fotometriával készült méréseket készíteni (ez a lehetőség amatőrök számára is elérhető a bajai csillagvizsgálóban, ha valaki valóban komolyan gondolja).

Gyenizse 8 cm-es refraktorával bizonytalanul, Kocsis és Keszthelyi nagyobb műszereikkel már határozottan korongnak látták a Neptunuszt. Színe mindhármuk szerint kékeszöld volt.

A Plútóról egyedül Kocsis és Vincze készített észlelést. Kocsis két, Vincze egy alkalommal látta a jelenleg utolsó előtti bolygót. Tekintve, hogy egyre többen rendelkeznek a bolygó megpillantásához szükséges méretű műszerrel, igen kevés ez a három megfigyelés. Annál is inkább, mivel megfelelő keresőtérkép is megjelent a májusi Meteorban.

VINCZE IVÁN

Üstökösök

október

Észlelő	Észl.	Műszer
Bakos Gáspár (Budapest)	3	11 T
Fazakas Zoltán (Nagyvárad, RO)	1	10x46 B
Kereszturi Ákos (Budapest)	1	20x60 B
Keszthelyi Sándor (Pécs)	1	20x60 B
Kiss László (Szeged)	2	10 T
Kósa-Kiss Attila (Nagyszalonta, RO)	5	7x50 B
Láng Miklós (Pécs)	1	16 T
Sárnecky Krisztián (Budapest)	1	20x60 B
Szarka Levente (Kecskemét)	1	16,2 T
Szauer Ágoston (Pápa)	1+1f	11 T
Szentaskó László (Budapest)	1	33,4 T
Vicián Zoltán (Budapest)	1	26 T
Vincze Iván (Pécs)	1	20 T

Október hónapban 13 észlelő 20 vizuális és 1 fotografikus megfigyelést készített a P/Swift-Tuttle (1992t) üstököséről. A csapnivaló október végi időjárás miatt az észlelések zöme a 23-i hosszú hétvégén készült. Kár, hogy a felhők nem oszlottak el gyakrabban, hiszen e nevezetes üstökösről